

9.000 KILOMETER LEREN OVER LANDBOUW

Op de fiets langs duurzame boeren

Aisha Hassan en Lukas Paltanavičius fietsen vanuit Wageningen langs Europese, Arabische en Afrikaanse boeren die voedsel verbouwen met veel aandacht voor bodem en natuur. Ze zijn nu een jaar onderweg. ‘Toen Aisha op onze eerste date over haar droom vertelde, schrok ik ervan. Was ze gek geworden?’

TEKST TANJA SPEEK FOTO CYCLETOFARMS

Op 10 mei 2022 stappen Aisha Hassan en Lukas Paltanavičius in Wageningen op hun stevige tourfietsen. Gehuld in afritsbroek, regenjas en fietshelm steken ze met het Lexkesveer de Rijn over en fietsen ze naar het voedselbos Ketelbroek in Groesbeek. Het is de eerste dag van hun grote avontuur. De Nederlands-Somalische Hassan en de Litouwse Paltanavičius willen van Wageningen naar Tanzania fietsen om onderweg regeneratieve boeren te bezoeken; boeren die met veel aandacht voor de bodem en biodiversiteit voedsel produceren. Leren van die boeren is de missie van hun reis. Inmiddels vinken ze twaalf landen af en staan er 6.500 gefietste kilometers op de

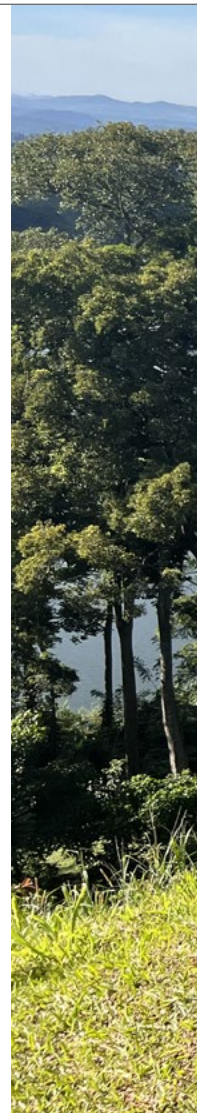
teller. Twee delen legden ze per vliegtuig af, tussen Griekenland en Jordanië omdat er toch geen boot bleek te gaan en tussen Egypte en Kenia om onveilige regio's in Afrika over te slaan. Een strakke definitie van wat regeneratieve boeren anders doen bestaat nog niet. Hassan en Paltanavičius omschrijven de werkwijze van de boeren met een aantal principes: goed zorgen voor het bodemleven en de biodiversiteit, met gewasrotatie en minimaal gebruik van bestrijdingsmiddelen en kunstmest.

TENTJE IN DE TUIN

‘Vanochtend hebben we bijna vier uur gefietst en 47 kilometer afgelegd’, vertelt Paltanavičius vanuit Uganda via een wankel-

audioverbinding. ‘In de middag werken we. We schrijven voor tijdschriften, maken onze video’s, bellen met contacten en regelen het vervolg van onze reis.’

In het begin fietsten ze meer op een dag, vult Hassan aan. ‘Wel tachtig tot honderd kilometer, maar we hebben besloten het wat rustiger aan te doen. Het is fantastisch om deze reis te mogen maken, maar het is niet altijd zo idyllisch als het klinkt. Het reizen is vermoeiend. We verlangen er soms naar langere tijd op één plek te zijn.’ In de avond zetten ze meestal hun tentje op bij iemand in de tuin, vertelt Paltanavičius. ‘En vaak nodigen mensen ons dan uit om in hun huis te logeren.’ Vanaf de fiets zien de twee reizigers het landschap steeds weer veranderen. ‘We zijn vlak-

‘In Kenia zagen we de gevolgen van klimaatverandering’

bij het Victoriameer, de bron van de Nijl, die we per fiets lang gevolgd hebben. Prachtig. Het is hier minder droog dan in Kenia. Daar zagen we de gevolgen van klimaatverandering’, beschrijft Paltanavičius. ‘Veel overleden vee, maar ook dode zebra’s op de weg. Dat was schrikken’, voegt Hassan toe.

Onderweg fietsen ze veel langs monoculturen met suikerriet of bananen. ‘Soms ook mengteelten met bijvoorbeeld banaan en koffie. En graan, heel veel graan. Uganda is de broodmand van Oost-Afrika, de volle vrachtwagens richting Kenia blijven maar komen. Iedereen is nu druk in de weer op

het land met zaaien en bewerken. Het zijn bijna allemaal kleinschalige bedrijven, de hele familie werkt op hun stukje land. We leren ook van gesprekken met deze boeren.’

BRIEFJE IN DE STILTE

Hun eerste blikken naar elkaar wisselde het fietsende stel uit in de bibliotheek van onderwijsgebouw Forum op de campus, in het stiltegedeelte, waar ze zaten te studeren. ‘Lukas schoof me een briefje toe met de tekst *It’s nice to sit in silence, but let’s talk one day*’, herinnert Hassan zich. Al tijdens hun eerste date vertelt Hassan over haar wens om ooit een lange fietstocht te maken, van Caïro naar Kaapstad. ‘Ik schrok ervan. Was ze gek geworden? Dat het überhaupt een optie zou >

Op www.cycletofarm.com, Instagram en YouTube delen Aisha Hassan en Lukas Paltanavičius hun ervaringen.

zijn om zoiets te doen, boezemde me angst in', vertelt Paltanavičius, die in Wageningen een masterstudie Biobased Sciences deed. Het idee voor een lange fietsreis deed Hassan op tijdens een alumnidag van WUR. 'Daar ontmoette ik een alumna die van Caïro naar Kaapstad was gefietst. Het idee om langs de boerderijen te fietsen kwam pas later.' Hassan volgde de master Internationale ontwikkelingsstudies in Wageningen. 'Ik ben in Somalië geboren. Toen ik twee maanden oud was is mijn moeder met mij naar Nederland gevlucht. Ik wilde graag ontwikkelingswerk gaan doen in Oost-Afrika; Tanzania bezocht ik al tijdens mijn studie. Maar ook het belang van duurzame landbouw gaat me aan het hart.' In hun reis komt het allemaal samen. 'En wanneer heb je nou ooit de kans om een lange fietstocht

te maken? Het was nu of nooit.' Ze begonnen hun droom met het schrijven van een projectplan. Wat is het doel, wat heb je nodig, wat zijn de risico's? 'En we maakten een selectie van te bezoeken boerderijen, een lijst die blijft groeien. Als we bij een boerderij komen, volgen er altijd suggesties voor andere plekken die we zeker moeten bezoeken', aldus Paltanavičius. 'Natuurlijk was geld een groot probleem, maar toen we het meeste hadden uitgewerkt, bedachten we dat dat ook op te lossen moet zijn. Dus trokken we donateurs en ngo's aan om ons te steunen.' Inmiddels verdienen ze ook direct geld via hun project. 'We schrijven artikelen over onze reis. En we maken een serie onderwijsvideo's over onze verworven kennis, voor de Wageningse leerstoelgroep Farming Systems Ecology.'

Welke beelden blijven jullie het meest bij?

Paltanavičius: 'Het begin van de Riftvallei in Jordanië was heel indrukwekkend. In de brandende zon kropen we fietsend de berg op, maar eenmaal op de top zie je de weg tot kilometers ver naar beneden kronkelen door een adembenemend woestijnlandschap.' Hassan: 'Jordanië was sowieso heel bijzonder. Het is er erg droog en toch weten de boeren daar met slimme methodes het beste uit de bodem te halen en gewassen te telen. Bijvoorbeeld door vazen van klei naast de planten te plaatsen. De wortels groeien dan naar de vaas toe en halen daar hun water vandaan. We hebben er heerlijk gegeten. Ze delen daar het beste met hun gasten. Volle schalen met noten, fruit en groenten, geweldige falafel, heerlijke desserts en ze bleven

‘In Jordanië weten de boeren met slimme methodes het beste uit de bodem te halen’

maar bijvullen. Eten delen is heel belangrijk in hun cultuur.’

Wat voor mensen doen aan regeneratieve landbouw?

Hassan: ‘Het zijn allemaal inspirerende mensen. In Oostenrijk bijvoorbeeld bezochten we Alfred Grand. Hij verwoordde het mooi: hier zorgen we voor voedsel, bodem en mensen. Wat hij bedoelt is dat het ook om de gemeenschap rondom de boerderij gaat. En we ontdekten al snel dat dat voor veel van deze boeren geldt. Ze willen mensen verbinden, gezond eten bieden en samen bijleren over deze vorm van telen.’

Paltanavičius: ‘Faddoul uit Jordanië was ook heel bijzonder. We wilden kort op bezoek gaan, maar besloten er een week te blijven. Hij was voorheen bankier, maar heeft het roer omgegooid. Nu heeft hij een klein stuk land en is hij druk met een ontwerp maken van wat hij erop wil planten. We hadden prachtige gesprekken met hem over je plek als mens hier op aarde.’

Komen jullie ook gevaarlijke situaties tegen?

Hassan: ‘Ik was heel bang toen er een koe over onze tent was gelopen. Als we er in hadden gelegen, weet ik niet of dat goed gekomen was. En ik was bang dat onze tent helemaal kapot zou zijn. Het is toch ons huis geworden. De schadewiel gelukkig mee.’ Paltanavičius: ‘Op de weg is het ook vaak gevaarlijk. Daar kwamen we al in Europa achter. Er zijn niet overal fatsoenlijke paden naast de weg. Vooral tunnels zijn heel onveilig voor fietsers. Heel donker, je ziet vrijwel niets. Die proberen we nu te vermijden.’

Jullie waren op de COP27, de klimaatconferentie van de VN in Egypte?

Paltanavičius: ‘Ja, we kregen tickets om erbij te kunnen zijn. We hebben ons ingezet om vooral de stem van de boeren te zijn en dan met name die van de regeneratieve boeren die wij spraken. Waar lopen zij tegenaan en welke oplossingen kunnen ze bieden? Juist in gebieden met veel droogte komen ze met goede oplossingen. Er waren vrij weinig boeren aanwezig op de conferentie, dat verbaasde ons. Ook dat landbouw maar een klein thema was.’

Wat gaan jullie doen bij aankomst bij jullie einddoel in Tanzania?

Hassan: ‘Misschien willen we toch nog verder fietsen, bijvoorbeeld naar Zuid-Afrika. We hebben nog veel te leren van dit continent. In ieder geval nemen we een flinke pauze in Tanzania. Uiteindelijk willen we een langere documentairefilm maken over onze reis, om breder te delen wat we geleerd hebben. Wat we daarna doen, weten we nog niet. We willen in ieder geval aan regeneratieve landbouw blijven werken. Het voelt alsof we pas net begonnen zijn.’

‘Boer Guilherme Sobral uit Kenia zei ons: het beste wat je kunt doen is een goed voedselbos aanleggen, het op één na beste wat je kunt doen is een slecht voedselbos aanleggen. Wat hij bedoelde is dat je al doende bijleert hoe het beter moet. Zo benaderen we nu ook ons project. We doen het gewoon en leren steeds iets bij.’ ■

www.cycletofarms.com

AISHA HASSAN (28)

Na haar bachelor International Studies in Leiden behaalde Hassan in 2021 in Wageningen haar master Internationale Ontwikkelingsstudies.

LUKAS PALTANAVIČIUS (28)

Na een bachelor Agricultural Technology in Litouwen behaalde Paltanavičius zijn master Biobased Sciences in Wageningen in 2021.